

Ioan Slavici
1848-1925

Politica românească nu mai avea un centru de gravitate după Memorand

deputații, puțin înțelegători de rosturi de simbol și cauzalități spirituale ...

„Tribuna” a avansat Aradul la primatul politicii românești!

Nu în zadar politica înseamnă a prevedea dezintegrarea, setea de zavistie și disoluție, era atunci generală ... Putem discerne în aceste generații pe toată linia principiile de recul, ca o consecință a atâtor decepții istorice, în 1848 și mai mult în 1868

grafică a sentimentului național așa cum el s'a manifestat în ultimii ani cari au precedat Desrobirea!

Regatul însuși, independent, cu Rege și Armată, stătea în anumite subordine față de Viena și Berlin cu care era în alianțe.

spiritul public este cu deosebire dispus spre contradicție, dezagregare, dizidență!

șagunism - tribunism - sămănătorism

prin cultură un organism social!

2019.EU

1874 1951

Sever Bocu

- spiritul public ... dispus spre contradicție, dezagregare, dizidență

- „Tribuna” a avansat Aradul la primatul politicii!

Pentru a cunoaște situația politică la început de secol, trebuie să urmărim expunerea marelui redactor șef al Tribunei (din Arad), scriitorul și economistul Sever Bocu (1874-1951); continuăm reproducerea selectivă a articolului „Ziaristica ardeleană și bănățeană dinainte de război”, publicat în lucrarea „Drumuri și răscruci” (vol. II): « ... Prin acei 1890-1910 spiritul public este cu deosebire dispus spre contradicție, dezagregare, dizidență. **Politica românească nu mai avea un centru de gravitate după Memorand**, după întemnițarea memorandiștilor, după disolvarea prin ucaz a Partidului Național. Din nou, un fel de spirit municipal asemănător celui din Elada, punea stăpânire pe Națiune, de **rivalități între orașe și ținuturi care aspiră la rolul de conducere al întregului**. Acest rol l-au avut pe vremuri Blajul, rezurecțional, Sibiul lui Șaguna, Alba-Iulia, Brașovul, Năsăudul însuși, Clujul mai puțin din cauza Universității Maghiare, Timișoara Mocioneștilor și, ultimul, Aradu. Încetarea „Tribunei” din Sibiu și reapariția și continuarea ei în Arad dau, categoric, deși nu nedisputat, nerivalizat, conducerea Aradului. În deosebi, **deputații, puțin înțelegători de rosturi de simbol și cauzalități spirituale**, nu vreau să recunoască Aradul și emit baroca idee de proclamare a Budapestei ca centru de gravitate și conducere. Ce noroc că Destinul nu-i asculta! În fața titlurilor istorice pe cari și le invoca maghiarimea, peste cinci ani, puteam noi invoca Aradul ca centrul însuși al vieții noastre naționale. Și era. Aradul nu era un

centru, artificial, făcut de noi, **Aradul era un oraș insular, artificial maghiarizat**, în mijlocul celei mai vajnice și compacte populații românești. E cert, „**Tribuna**” a avansat **Aradul la primatul politicii românești**. Dar titlul și l-a meritat prin câteva manifestații de forță prealabil impunătoare. Astfel cele două alegeri episcopale fură o probă de rezistență a puterii lui morale, care a electrizat tot românismul. Instalarea Episcopului Goldiș fu o manifestare unică de forță care i-a impresionat și intimidat și pe Unguri. Nici azi, sau mai ales azi, nu, după douăzeci de ani de viață românească liberă, noi n’am mai putea face o repetiție a manifestației de atunci. Iar când „**Tribuna**” și-a inaugurat în Arad un Palat, consacrarea Aradului rămânea definitivă și fără rivali. Pe urmă a urmat ce a urmat; Palatul „**Tribunei**” din Arad a devenit școală de dans maghiară, dar actul profetic din temelie Palatului primi consfințirea marilor realități neprevăzute: „limba românească se reintegra în toate drepturile ei pe pământul strămoșesc”. Generații mai pioase vor veni să recunoască aceasta și să răscumpere Palatul „**Tribunei**” căreia Aradul – istoria va fi cu ea mai dreaptă – îi datora totul. Căci dezintegrarea, setea de zavistie și disoluție, era atunci generală, nu un fenomen arădean, numai. Putem discerne în aceste generații pe toată linia principiile de recul, ca o consecință a atâtor decepții istorice, în 1848 și mai mult în 1868, în dualism, pe care dacă generațiile din anii 1870 îl socoteau efemer, generațiile din 1890-1910 îl priveau ca făcând parte din natura Europei însăși, implacabil, etern. În această epocă succesele sistemului dualist sunt la apogeu. Viena, mare, universală, capitală, reședință a imperatorilor romani, ca pe vremea lui Marc Aureliu, metropolă a Congreselor Europene din veacul XIX, Budapesta, parlamentară, ce cucerește rezistențele, ultima, cea din programul politic al românilor privitoare la autonomia Transilvaniei, a recunoașterii prin activism a Budapestei de capitală și a Transilvaniei, cauză primordială pentru care la 1848 Avram Iancu trăsese sabia. E vie încă în memoria noastră fatidica convorbire politică din Vidra dintre Iancu și Vasvari, șeful tinereții maghiare dela 15 Martie 1848. Această convorbire se termină între cei doi antagoniști astfel: „**Vasvari:** La revedere în Camera din Budapesta! **Iancu:** La revedere pe câmpul de luptă!”

Ori, în generațiile acestea s’au evaporat până la dispariție aceste amintiri. Noul naționalism lua alte forme, umanisto-democratice. Se credea într’o disolvare a Dualismului și a puterii germano-maghiare prin Votul Universal și într’o integrare a unei vieți naționale minore într’un asemenea stat. Marii teoreticieni ai naționalismului dela mijlocul veacului ca Palacky, Kolar, Hlavicek, autorii Constituției din Kremsier, erau perimați. Bărnuțiul nostru însuși desuet, și aceasta când? – abea cu cinci ani înainte de a câștiga totul, libertatea politică și națională complectă.

Nu în zadar politica înseamnă a prevedea. Prevedeau, al naibii, oamenii dela acea epocă!

În deceniul ultim, Românii, Slovacia, Sârbii, reușesc – am arătat cu ce preț ideologic – să trimită 25 de deputați în Parlamentul din Budapesta. Asupriții, cu veleități naționale, incontestabil reduse, îndoctrinați de pe la universitățile maghiare, în idei socialisto-egalitare (tot tineretul român universitar se hrănea dela un cenaclu de studii numit „**Secolul XX**” al sociologului Iaszi) electrizează un moment națiunea, cu noui nădejdi, cari însă la a doua alegere scad la nouă mandate. Nu am intenția să fac o critică a activității parlamentare, chiar obiectivă, justă, - se va face și asta – pentru aceasta cadrele mele sunt prea înguste, intenționez mai mult a da o **grafică a sentimentului național așa cum el s’a manifestat în ultimii ani cari au precedat Desrobirea**, desavuând atâtea

pretenții și orgolii și demonstrând cât de complex acoperite sunt semnificațiile prezentului, că aproape nimeni să nu poată nici măcar presimți apropierea marei convulsii și a libertății ce va răsări din ea.

Acei deputați români din Budapesta, foarte siguri pe vederile și acțiunile lor, admit, pot invoca și scuze:

Regatul însuși, independent, cu Rege și Armată, stătea în anumite subordine față de Viena și Berlin cu care era în alianțe. Regatul în preajma războiului mondial nici nu visa la o atitudine contra Aliaților săi și la 1914 cerea intrarea României alături de ei în virtutea unui „**casus foederis**”, iar în 1912 suprimarea „**Tribunei**” din Arad, fără de care spuneau deputații, nu pot garanta o disciplină în renunțări. O, **azi vedem, clar, ce motive dictau dispariția Tribunei.**

Și astfel, cu tot sgomotul activismului politic din ultimele decenii, vom găsi, proclamațiile, vrerile, idealele, acestei ultime generații mult sub nivelul activismului parlamentar din 1860 și 1870 și **omul politic, mijlociu, străbătut de un spirit, utilitar, oportunist, mult mai pronunțat ca cel din 1860.** Cei de atunci au părăsit decepționați Parlamentul din Budapesta ca să nu se mai întoarcă acolo. Cei din 1910 nu învață nimic din experiența lor și încep o experiență pe cont propriu dela început. Războiul i-a cruțat de decepțiile inevitabile. Structura sufletească a deputaților din 1910 diferea fundamental de cea a colegilor lor din 1860. Mai întâi **deputatul din 1910 nu mai aspiră la coroana de martir.** Nici unul nu mai vrea să sporească Armata de Martiri, din contra, cu nădejdi în Franz Ferdinand, pe unii îi animau, de pe atunci dorinți secrete de portofolii. Prin anii 1860 șovinismul nu-i atât de accentuat, totuși deputații de atunci, în primul rând cei valoroși, suferă condamnări de ani de temniță, fiindcă spiritul de adaptabilitate era nul. Mai târziu șovinismul e în creștere, dar nici un deputat, nici din greșeală, nu mai cunoaște dezagrame, fiindcă spiritul de adaptabilitate e în și mai mare creștere. (..) la preocupările celor din 1910, pline de grija principiilor egalitare, democratice, la lozincile lor, la frazele lor, lăncede, din care era permanent absentă, ideea barnațiană, e o distanță pe care spiritul public a parcurs-o abia în câteva decenii.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-xlii-marea-unire=-desrobirea-147725.html>

The screenshot shows a web browser window with the URL www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-xlii-marea-unire=-desrobirea-147725.html. The page header includes the Tribuna logo with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!", a banner for the "ASTRA FILM SIBIU INTERNATIONAL FILM FESTIVAL 2019" from October 14-20, and a navigation menu with categories like Eveniment, Actualitate, and Sport. The main content area displays the article title "2019-anul tribuniștilor (XLII): Marea Unire = Desrobirea" by Marius HALMAGHI, published on 20.10.2019 at 21:32, with 167 views and 0 comments. A small image of a hand holding a pen is visible on the right side of the article preview.

În: Tribuna, 20 octombrie 2019